

Тайните на българския Стоунхендж

Тракийското мегалитно селище Бегликташ е без аналог в България. Намира се в Приморската планина на надморска височина 128 м, на хребета, оформящ Маслен нос, над резиденция „Перла“, на около 4,5 км от гр. Приморско и на около 40 км от гр. Бургас. Наименованието идва от турските думи „беглик“ (данък в натура) и „таш“ (камък), тъй като по времето на османското владичество турците събирали данък върху добитъка от българското население.

В един облачен, но задушен августовски ден решаваме да посетим светилището. Предварително трябва да знаете, мили читатели, че разстоянието от паркинга (докъдето е разрешено да стигнете с кола) до култовата местност е 1 км, т. е. около 30 мин. ходене пеша по пътека, водеща през дъбова гора. Този факт предполага носенето на удобни спортни обувки, тъй като пътеката е особено прашна през този сезон, а и в последствие няма да Ви е удобно да разгледате или да се покатерите спокойно по могъщите каменни образувания. За щастие, бяхме подходящо обути, но, за нещастие, изобщо не предполагаме, че в падинките по пътя, сред буйно разлистената гора, дебнат разбойници. Скрити в засада, те причакват леко облечените туристи и стръвно се впиват в голите части на телата им. Единственият изход е бягството или предварителното запасяване със спрей против... комари. Да, скъпи читатели, рояци комари, дебнещи нищо неподозиращия любител на природни забележителности. След като успяхме да се спасим от нападателите, макар и не без жертви, стигнахме до голяма поляна, в единия край, на която има павилионче за билети. От него можете да си купите и книга, дребни сувенири и вода.

Преминаваме през поляната и забелязваме, че тук всичко е подготвено за представление – подредени столове, отпред място за оркестър, огромно пространство, вероятно определено за паркинг, а от една затворена шатра се подават сценични костюми. Впоследствие прочитам, че наистина тук се организират оперни представления. Не съм присъствала на нещо такова, но мога да си представя магията на изживяването да

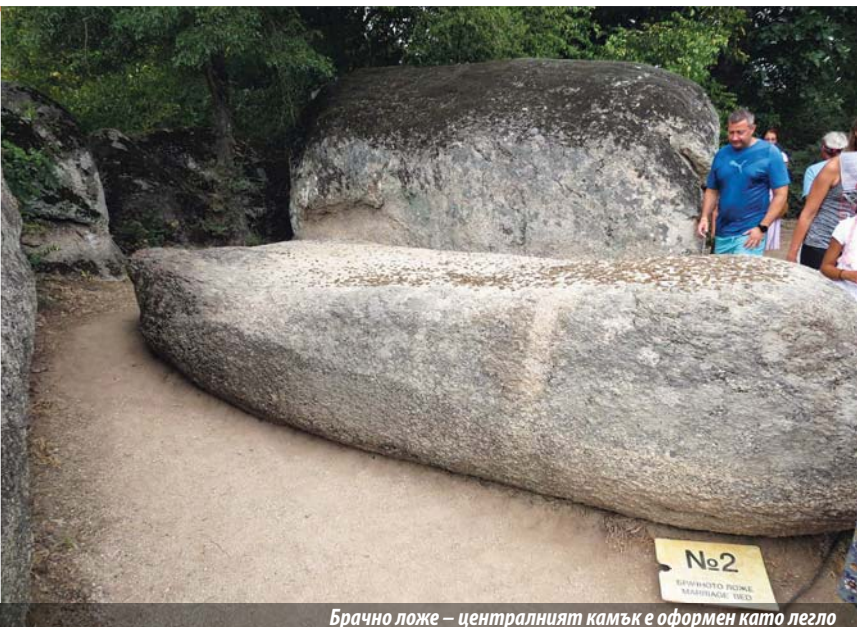

бъдеш на подобно място и да се насладиш на „Трубадур“, например!

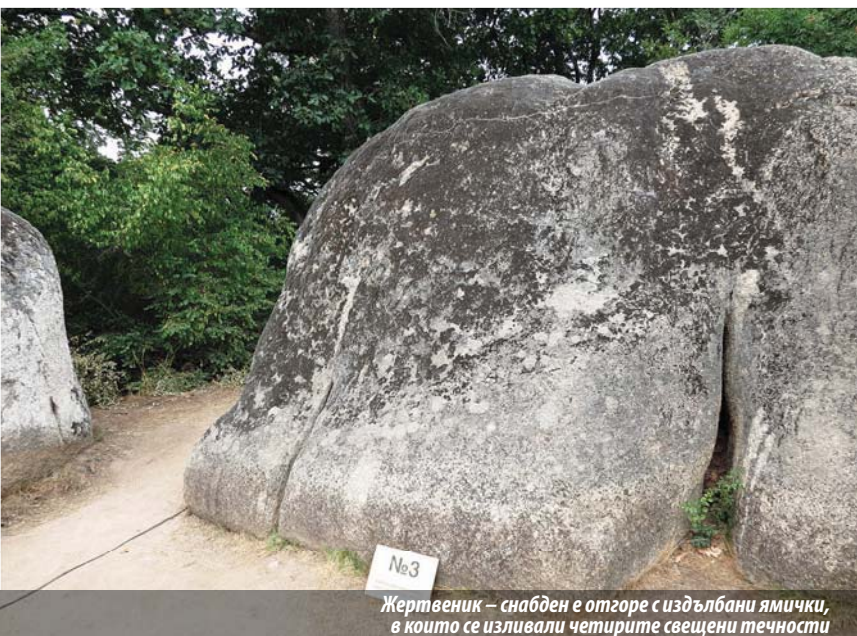
Преди около 70 млн. години, земите в околността били на дъното на море. От планинския масив, в близост до днешен Бургас, изригва вулкан и огромните парчета лава, които бълват във въздуха веднага застиват, а самата магма ги донася и оформя в масиви. Така, с течение на годините, в резултат на изветрянето и слънчевите лъчи, се образували причудливите природни феномени. Заради сиенитния състав на скалите и енергийното им въздействие, мястото било използвано в древността за извършване на ритуали, свързани с плодородието, равенството и смяната на сезоните, за отчитане на движението на слънцето и луната и като слънчев часовник. Счита се, че там се намирало основното светилище на тракийското племе скирмиани, известни като най-старите металурзи в Древна Тракия.

„Първите податки за мястото са

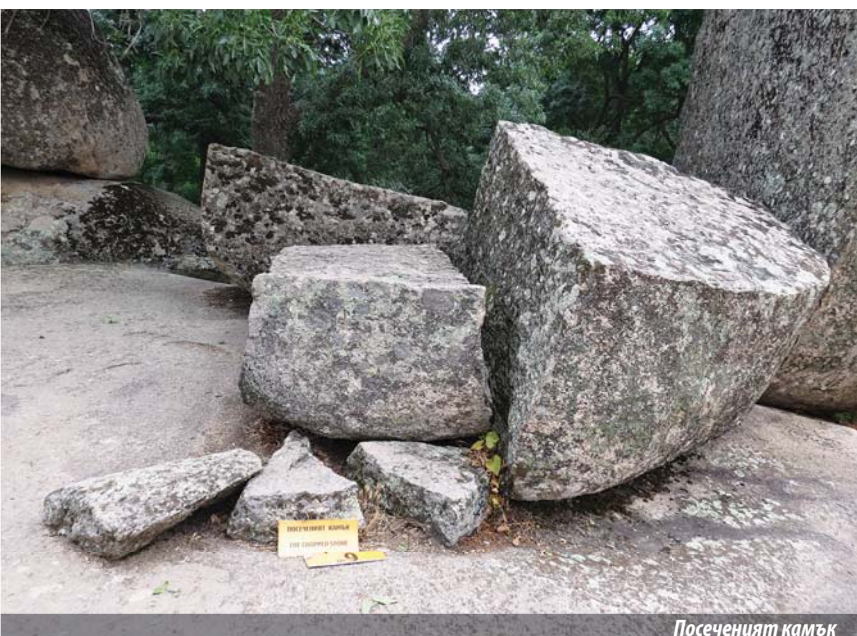
от XIV в., преди Христа – разказва Борислава Кирова, уредник на Историческия музей в Приморско. След Освобождението на България през 1878 г., светилището става известно благодарение на чешкия изследовател Карел Шкорпил, който, заедно с братята си Херман и Владислав, полага основите на българската археология. Те изследват културните пластове по река Ропотамо и забелязват един от валуните на светилището, под формата на обърнато сърце. Кръщават го Апостол таш. Оказва се, че това е един от най-големите мегалити на Балканския полуостров, където траките са се прекланяли пред бога Слънце. В деня на лятното слънцестоене, при изгрева, слънчевият диск може да бъде видян в отвора на мегалита. Точно тогава траките правели ритуали, свързани с богинята Майка и бога Слънце. Счита се, че именно там посветените преминавали от земния в подземния свят“. Скалното светилище, според откритите досе-

Брачно ложе – централният камък е оформен като легло

Жертвеник – снабден е отгоре с издълбани ямички, в които се изливали четирите свещени течности

Посещеният камък

га археологически находки, се счита за ритуално място от XIV век пр. Христа до началото на IV век след Христа. По това време областта е населявана от скирмианите, които живеели по крайбрежните ридове на Странджа планина и Меден рид, и снабдявали с медна руда другите тракийски племена и крайморски народи. Техният владетел е върховен жрец и живеел високо над река Ропотамо, на скалата-феномен, известна като Лъвската глава. Пътят между Бегликташ и Лъвската глава бележи свещено пространство, в което се намират комплекси от тракийски могили, долмени и малки скални светилища. Това богатство на древни паметници дава повод Приморската планина на десния бряг на р. Ропотамо да бъде наречена Свещената планина на траките-металурзи. Разположението на светилището е стратегическо, с красива панорамна гледка към морето и околностите. Особено впечатляващо е слънцеосветяването следобед около 15 часа, когато всичко в светилището грее. Космическите сили, които се кръстосват на Бегликташ, са много силни и според легендите тук се сбъдват всякакви желания, стига помислите да са чисти.

Съвременните проучвания на скалния комплекс започват през 1972–1973 г., в рамките на археологическата експедиция „Аполония – Странджа“, под ръководството на проф. Александър Фол, но едва през 2002 г. светилището става известно. Тогава археоложката Цоня Дражева от Историческия музей в Бургас, заедно с екипа си, подрежда падналите мегалити по предполагаемите им места. Изработен е общ план на светилището и разположените в него обекти с тяхното предназначение. Сред тях са жертвеникът, тронът, свещената площадка, менхирът със стъпката на бога Слънце, вдлъбнатините по голямата скала, отражение на съвездието Плеяди и брачното ложе. В централната част на светилището с диаметър 56 м са намерени глинени съдове, монети, оръдия на труда, оръжия, кремъци... Скалните елементи от ритуалното пространство са от естествен произход, но някои от тях са местени и по тях има издълбани ритуални знаци.

„Самото брачно ложе е сякаш в една стая, скрито от погледите на хората. Непосредствено преди него има две есхари, където принасяли даровете. Това били семена, билки, ядки, цветя, носени в глинени съдове, които били разбивани на самото място, като част от ритуала. На свещената площадка, осеяна от множество улеи, траките смесвали четири свещени течности – вода, вино, мляко и зехтин. Водата символизирала водните стихии, млякото – въздуха, растителното масло – огъня, а виното – земята. По улеите течностите се събирали в общо вместилище до пълното им смесване, за да съставят Космоса.“ (Борислава Кирова). „Брачното ложе“ се състои от централен камък, като главите на лежащите са ориентирани на изток. Според учените, върху него жрецът и

жрицата ритуално представят брака между бога-Слънце и богинята Майка – природата. Най-високият камък, заемащ северната точка в ритуалния кръг, е белязан с изсечената върху него „божествена стъпка“ на бога-Слънце, ориентирана в посока изток–запад. Същата „божествена стъпка“ – на богинята Майка се вижда на срещуположната южна страна, на скална тераса върху малък камък. „Божествените стъпки“ маркират най-вътрешното ритуално пространство, определено само за посветените да участват в мистериите.

Входът е от югозапад и скална пътека води до центъра на светилището, където е разположен каменен трон, от който тракийският цар-жрец ръководи церемониите. В деня на лятното слънцестоеие, жрецът заставал в „свещената пещера – утроба“, намираща се зад Апостол таш. Той е с форма на обърнато сърце и според археолозите целта му е да скрива случващото се в „свещената пещера“ от очите на непосветените. Заедно с първите слънчеви лъчи, жрецът се появявал в центъра на мегалита. Този ритуал символизирайл раждането на Хероса от Утробата. Времето за ритуалите се определяло от слънчевия часовник, който функционира и до днес. При изгрева на пролетното и есенното равноденствие слънцето навлиза в улея, издълбан на камъка, вляво на „Брачното ложе“. Мястото било много важно, защото именно там оракулът правел своите гадания и предсказания, според месеца и деня в годината.

Племето избирало своите „просветени“, благодарение на т. нар. лабиринт в североизточната част на светилището – в лява посока лабиринтът води към „Царството на Хадес“. Това е тясна десетметрова цепнатина, през която могат да преминат само избрани. Няколко пъти в годината там водели 14–16 годишни момчета, които преминавали с вързани очи през различните изпитания. Ритуалът се свързва с легендата за Орфей, който слязъл в царството на мъртвите да търси своята любима Евридика. Много било важно и по какъв начин избраните ще преминат през десетметровия процеп. Издълбаните в скалата на ритуалната площадка Плеяди, също били част от изпитанията, а момчетата, които успявали да ги открият, ставали съгледвачи.

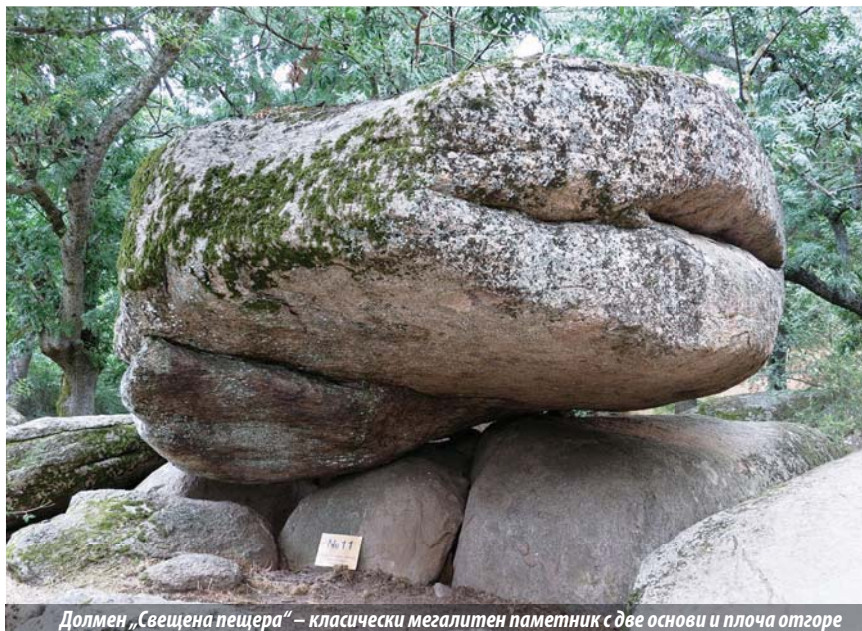
„Свещената пещера“ представлява гигантски долмен, като колоните му са две плоски скали и хоризонтална плоча отгоре. Тя символизира утробата на Майката Природа и в нея символично се ражда Царят Жрец.

Тракийското мегалитно светилище е пример за преклонението на неговите създатели пред могъществото на природните творения, които само са белязани от човешки знаци, за да подчертаят тяхната красота и величие! ♦

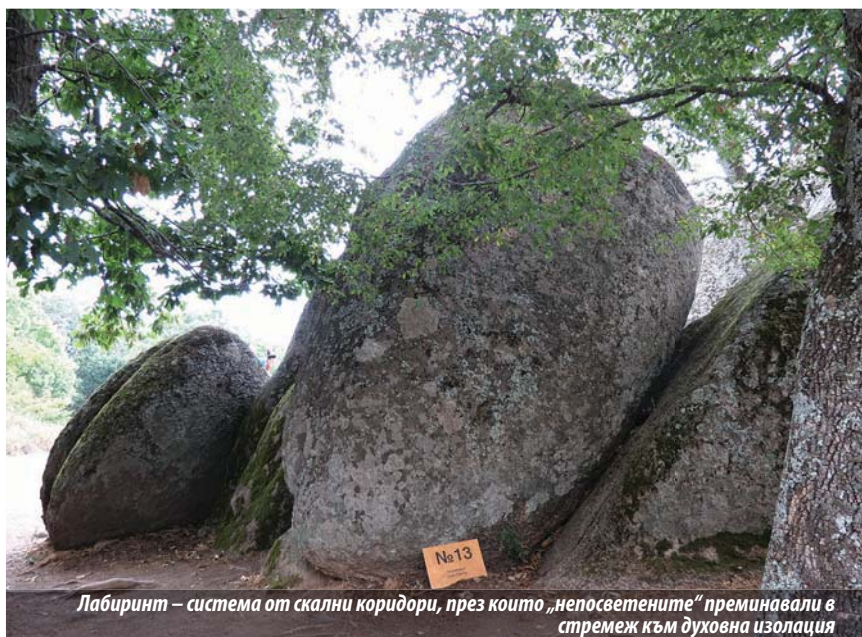
За написването на материала е използвана информация от книгата „Беглик таш и Приморско“ на Стефан Апостолов и статията „Бегликташ – главното светилище на тракийското племе скирмиани“ от Дарина Григорова.

Апостол Таш – гигантски скален къс с формата на обърнато сърце

Долмен „Свещена пещера“ – класически мегалитен паметник с две основи и плоча отгоре

Лабиринт – система от скални коридори, през които „непосветените“ преминавали в стремеж към духовна изолация